

Yektan Türkyılmaz: İyi Kürt, kötü Kürt' devri bitti, doğrudan kolonyalizm var

Posted on 14/11/2020

Türkiye'nin kuruluş dönemine dair ayrıntılı çalışmalar yapan, iç ve dış politikayı yakından takip eden Berlin Forum Transregionale Studien'den Dr. Türkyılmaz'la yeni dönemin karakterini, uygulamalarını, Kürtlere yönelik politikaları ile gelecek üzerine.

Bugünün Türkiye'sini İttihat ve Terakki'nin etkin olduğu yıllara benzetenler var. Yaşananlara baktığımızda siz hangi döneme benzetiyorsunuz?

Türkiye'deki iktidar, daha önce keşfedilmemiş, gidilmemiş ve görülmemiş açık bir deniz de yol alıyor. Bu noktada iki çıkarım yapacağım. Birincisi, Türkiye daha önce keşfedilmemiş denizde yol alıyor olabilir ama bir yerlerden geliyordur. İkincisi; 'tarihi biliyorsak bugünü de bileceğiz şeklindeki beklentiden' vazgeçmemiz gerekiyor. Elbette ki geçmişin büyük önemi var ama geçmişle her şeyi açıklama, sanki bir şifresi, bir ruhu varmış gibi ve o şifre ile ruhun insandan insana ya da siyasi hareketten siyasi harekete genetik bir kod gibi aktarılıyor yaklaşımı sorunlu. Bugün karşı karşıya olduğumuz şey, Cumhuriyetin, İttihatçılığın, Abdülhamitçiliğın, Osmanlı modernleşmesinin sonuçlarından ve ihtimallerinden biridir. Ama bu mecburi bir sonuç değil. Yani tarih AKP gibi bir sonuca çıkma mecburiyetinde değildi. Onun ihtimallerinden biriydi. Bence tanımı böyle koymak lazım. Bu yaklaşım bizi ikiliklerden kurtarıyor. 'Kemalizm vardı ve o gitti, yok edildi' diye bir şey iddia etmiyorum. Tarihin geleceğimizden haber vermesi ihtimalinden kurtulalım. Öyle bir ihtimal çok yok. Tarih müneccimlik yapan bir şey değildir. O tarih belli öznelere, belli yapısal durumları yaratır ama ondan sonrası ihtimallerle doludur.

O halde benzetmeleri neye göre yapabiliriz ya da tarihi nasıl daha kullanışlı hale getirebiliriz?

Benzetmeler çoğu zaman ideolojik olarak da yapılıyor ama ben bunlardan kaçınıyorum. Çünkü İttihatçılık dediğimiz şey bir ideoloji değildir. Ya da Kemalizm'in bir ideoloji olduğunu söylemek çok zordur. Bir benzetme yapıyorum ve onu da ittihatçılara çok benzetiyorum ama bu benzetmemde diğer akademisyenlerden, tarihçilerden ayrıldığım nokta, bunu bir ideolojik benzerlik etrafından kurmuyorum. Kurduğum benzerliklerin ikisi de, kurucu kabiliyeti olmayan rejimler. İkisi de daha önce ellerine aldıkları sistemi de-stabilize (istikrarsız hale getirmek) ediyorlar. İttihatçıları örnek vermek gerekirse, bir kurtarma fikriyle ortaya çıkmışlardır. Yani devleti, milleti, vatanı kurtarma fikriyle ortaya çıkmış ve daha sonra bir rövanş fikriyle geçiş dönemi olmuştur. Demem o ki, Abdülhamit'ten Kemalizm'e geçen bir ara bir yıkıntı dönemidir. Abdülhamit döneminin yarattığı kurumlarla ve teamülleriyle hatırlayabilirsiniz. Yine devletin iç düşman tanımıyla hatırlayabiliriz. Hakeza, bunların aynısını Kemalist dönemi içinde söyleyebiliriz. Çünkü ikisi de kurucu dönemlerdir. Ama ittihatçıları böyle tarif edemeyiz. İttihatçıların kim olduklarını ve neyi düşündüklerinden öte kendilerinden sonra nelerin olmasına, nelere vesile oldukları önemlidir. İttihatçıların önemi, üzerine bir Kemalist rejimin kurulabilir olmasıdır. Yoksa 'İttihatçıların düşünce biçimi, ittihatçılık nedir' diye sorduğunuz zaman bunun ideolojik ve doktrinel bir açıklaması çok zordur. Ancak bu noktada bir benzerlik yapabilirim.

İttihat ve Terakki'nin bir "Türk kuruluşu" olmadığı fikri yaygın. Oluşumun uygulama mekanı, seçilen coğrafya ve arkasında yatan fikir ele aldığımızda nasıl ifade ediyorsunuz?

İttihat ve Terakki'nin 19'uncu yüzyıl sonlarındaki köklerine giderseniz bunu görürsünüz. Bu yapı çok farklı gruptan insanların kurduğu, çok farklı gruplardan entelektüellerin, askerlerin, doktorların içinde bulunduğu bir hareket. Ama böyle olması, bizi bazı fikirlerden uzaklaştırmamalı. Biz Türklük ve Müslümanlık diye bir dikotomi (ikilik) kuruyoruz ve bunları sanki birbirine zıt konumlanan ideolojik ya da doktrinel pozisyonlar olarak düşünüyoruz.

Böyle olmadığının en iyi ispatları hem İttihat ve Terakki'nin başlayıp geldiği yer hem de sizin sorunuzdur. Aslında İttihat ve Terakki'nin kurucuları içerisinde Türk olmayan Müslümanların büyük temsiliyetinin olması, bizim 'sıfır numara Türkçülük' diye okuduğumuz Kemalizm dahil, hiçbirinin böyle bir gerilim etrafında değil, bu iki farklı şeyi, yani Türklük ile Müslümanlığı çok başarıyla harmanlayabilmeleri olduğunu görmek lazım. Bir diğer ve önemli olan ispatı da şu anki rejimin aldığı haldir. Bu bile yeterlidir. Türkiye ve Osmanlı tarihinde bence iki tane yol yok, sadece bir yol vardır. Bu yolun da en ayırt edici özelliği, devlete tapan, devlet merkezli ve en nihayetinde özerklik ve ademi merkeziyetçilik ihtimallerine karşı konumlanan pozisyonları ve çizgileridir. Osmanlı'dan başlayarak bugüne gelinen modernleşmenin en temel çizgisi, bana göre bu hattır. Ve bu hat içerisine oturttuğumuz AKP'de bir yerinde oturuyor elbette.

Erdoğan-Bahçeli-Perinçek ittifakı, "İttihat ve Terakki zihniyeti ve uygulamalarını sürdürüyor" diyebilir miyiz?

İttihatçılık, ilk olarak Osmanlı mirasının birikimi üzerine kuruldu. Bu insanlar modernleşen Osmanlı içinde yetişen genç subaylar, okula gitme imkânı olan şehirli unsurlar ve başka profesyonel bireylerdi. Bir yanıyla Osmanlı modernleşmesi, öbür yanıyla Avrupa aydınlanmasının etkisi vardı. İttihatçılığı, Osmanlı modernliğin içinde koparıp bambaşka bir nokta da ele aldığımız zaman hem öncesini hem de sonrasını temize çekiyoruz. Yani ittihatçılığın aslında Abdülhamitçilikle bağlantısını gözden geçiriyoruz. İttihatçıların bir sonucu olan Kemalizmi de temize çekiyoruz. İttihatçılığı ele aldığımızda, en önemli özelliği soykırımdır. Ama soykırım kararı, soykırım anında, ittihatçılardan nasıl bir Abdülhamit çıktığını görmüyoruz. Kemalistlerin o katliamları İttihatçılardan daha fazla sahiplendiklerini unutuyoruz. 'İçlerinden Abdülhamit çıktı' derken şunu kastediyorum, bu topraklarda sistematik Ermeni kırımlarının başlangıcı, Ermenilerin iç düşman olarak tanımlanmasının birinci derecede mimarı Abdülhamit'tir. Bugünkü iktidarı siyaset yapma metoduyla ittihatçılara benzetiyorum ama bu benzetmeyi fikir olarak yapmıyorum. Esas olarak

vurguladığım şey kurucu olmayışları. Miras aldıkları bir sistemi de-stabilize ediyorlar ama onun yerine bir şey kurma marifetleri yok. Bu anlamıyla benzetiyorum.

Türkiye tarihine en uzun Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısı olarak geçen 30 Ekim 2014 tarihli toplantıda Kürtlere karşı “Çöktürme Planı” kararı alındığı ortaya çıktı. Plan hala da uygulamada. Türk-İslam birlikteliği dışında kalanlara yönelik uygulamaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok doğru bir tarihten başlıyorsunuz. Bu tarihte iki kritik dönüm noktası var. Bir, Kobanê direnişi, diğeri 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri. En başında söyledim, biz daha keşfedilmemiş sulara yüzüyoruz. Açıkçası, şundaki rejimi, Kemalistler dahil başka hiçbir iktidarın yapmadığı bir yolda olduğunu düşünüyorum. Şu anki rejimin Kürtler konusunda yeni-kolonyal yaklaşım içerisinde olduklarını düşünüyorum. Osmanlı'nın merkezileşme çabasının başladığı tarihten, AKP'nin 2013-2014 yılına kadar giden sürece kadar bir çizgi vardır. Bunların, bu süreç içinde bölgeyi idare taktiği sürekli olarak 'Kötü Kürde karşı iyi Kürdü' kullanması oldu. 'Kötü Kürt' hakkını talep eden Kürt, 'İyi Kürt' ise bunun karşısında duran Kürt. Kürt meselesini sürekli olarak 'Kötü Kürde karşı İyi Kürt' ile hal etmeye çalıştılar.

Bu denklemin tarihsel arka planıyla açıklar mısınız?

Örnek olarak, tarihe baktığımızda, bir tarafta Seyit Rıza vardır diğeri tarafta Diyar Ağa vardır. İşte Diyar Ağa 'İyi Kürt'tür. Şeyh Sait, dönemine gidelim. Oranın 'Kötü Kürdü' Şeyh Sait idi. Karşısında olanlar ise 'İyi Kürt'tü.' Yine 90'lı yıllara geldiğimizde o dönemin 'İyi Kürtleri' de koruculardı. Ama şimdiki iktidarın yeni-kolonyal anlayışı, yaklaşımı var. Eğer ki, 90'lı yıllar olsaydı iktidar kayyum atadığı belediyelerin başına korucu atardı.

Şimdi ise kayyım olarak valiler ve kaymakamlar atanıyor...

Bu şu anlama geliyor; AKP artık Kürtlük üzerinde herhangi bir meşru temsiliyet kabul etmiyor. Yani 'İyi Kürt'ü de kabul etmiyor. Bu İngilizlerin dolaylı yeni-kolonyalizmden doğrudan kolonyalizme geçiştir. Artık doğrudan kolonyalizm vardır. Bu iktidarın stratejik olarak izlediği tek konu, kesinlikle Kürtler ve Kürtlerin hak ve statüye sahip olmasını varoluşsal tehdit olarak görmesidir. Türkiye'nin izlediği uzlaşmaz çizgi, Türkiye'nin yaşadığı sorunları da kat be kat arttırıyor. Türkiye'nin Kürtlere bakışındaki ufak bir değişiklik Türkiye'yi çok büyük bir rahatlığa ya da çok büyük gerilime götürebilir. Dolayısıyla, net ifade etmek gerekir ki, Türkiye toplumunun şu an içinde olduğu krizin en büyük sebebi iktidarın Kürt sorunuyla ilgili yaptığı tercihlerdir.

Kolonyalizme geçişe açıklık getirdiniz. Bu noktada Kürtlerin direnişini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şöyle söyleyeyim; eskiden devletin Kürdistan'da oyu vardı. Kimi zaman CHP'nin kimi zaman ANAP'ın kimi zaman Refah Partisi'nin kimi zaman da DYP'nin en az yüzde 40 oranında oyu olurdu. Şimdi somut bir örneğe gidelim, 2014 yılına. Bu tarih iki nokta da çok önemli. Kobanê direnişi ve 7 Haziran Genel Seçimleri. Bu dönemde Diyarbakır'daki seçime baktığımızda eğer 'karşı' parti yüzde 80 oy alabilmişse, artık devletin 'iyi Kürt', 'kötü Kürt' oyunu bitmiş demektir. Demek ki karşı denilen tarafta bir siyasi birlik sağlanmıştır. Yani eski sistemin sürdürülelemeyeceğine ilişkin kaniya varmalarının bir sebebi bu. İkinci sebep ise Kobanê. Kobanê direnişi, Kürtlüğün en geniş tanıma ulaştığı yer oldu. Daha önce onun içerisinde hiç olmamış, kendini konumlandırmamış kesimler de kendisini Kürt şemsiye altında soktukları bir an oldu. Ve bu siyasal bir tanımdır. Dikkatinizi çekerim. Burada siyasal bir talep etrafında bir araya geliyor. Yani zaten Kürtlerin tarihinde kültürel bir birlik olup olmama gibi bir sorunu yoktur. Kürtler artık, siyasi birlik oluşturmuş bir topluluğa dönüştüler. Devlet gözünde baktığımız zaman bunu görürsünüz. Şimdi siyasal birliğin oluşmasıyla da ve Kürtler için belli riskler de başlıyor.

Ne tür risklerden bahsediyorsunuz?

Şu anlamda başlıyor; siz bir grup düşünün. Yüzde 40'ı size isyan ediyor ama yüzde 30'u da sizden yanaysa o grup sizin elinize gelmez. Siz o gruba bir şey yapamazsınız. Tamam, yüzde 40'ı bunların düşman, yüzde 30'u da bizle beraber, e belki yüzde 40'ında yarın öbür gün bir kısmı bizden olacak. Belki de bu yüzde 30'u öbür tarafa geçecek. Bu böyle gider yani. Kürtler, 150-200 yıllık alt üst oluştta, Dersim Soykırımı veyahut Gelye Zilan gibi birkaç an dışında çok büyük felaketler ve kırımlardan yırtıp bu günlere geldiler?

Çünkü Kürtler devletlerin veya büyük temel aktörlerin ellerine gelemediler. Kobanê ve 7 Haziran'dan sonra, siyasal birlik oluşturmuş bir topluluğa dönüştü, Kürtler. Devlet gözünde yukarıdan baktığınız zaman onu görmeye başladınız. Kürtlüğün aslında Ehl-i Sünnetlik'ten ıskat edildiği bir nokta da oldu. 'Biz aynı camiye gitmiyoruz' demeye başladılar. Aslında bu, Türklükle-İslamcılığın, çok da fazla kavga içinde olmadığını, umduğumuz kadar zıtlık oluşturmadığının çok güzel örneklerinden biridir. Çünkü, Kürtlüğü, "Siz Kürt'sünüz" diye reddetmiyor. Şunu diyor: "biz seninle aynı camiye gitmiyoruz, aynı secdeye başımızı koymuyoruz."

2014 yılındaki kırılma veya "çözüm süreci"nin sonlanması büyük bir dönüm noktası. Ondan sonra da gördüğümüz Kürt Hareketi, politik kırım hareketiyle karşı karşıya kaldı. Politik kırım diyerek kastettiğim HDP'lilerin ya da basın yayın kurumlarının baskı görmesi değil. O dönem de KHK'ler ile dernekleri vs. kapatıldığı 15 Temmuz'dan sonraki o rejimin "fırsat döneminde" aslında Kürtler için daha önceden başlamıştı.

2014 yılı itibariyle başlamış, 2013 yılı sonunda işaretlerini vermişti. 'Taş üstünde taş bırakmama siyaseti' vardır. O dönemde, Kürtlerin bir tek siyasi örgütleri hedef alınmadı. Yatay sosyal dayanışma ağlarının hepsi hedef alındı. Kimsesiz çocuklara destek kurumları kapatıldı. Yaşlılara ya da yoksullara destek kurumları kapatıldı. Bir tek aktif siyasetle uğraşan, dille uğraşan, partiler vs. kapatılmadı. Sendikalar kapatılmadı. Aynı zamanda,

Kürtlerin devletten bağımsız herhangi bir şekilde yatay sosyal dayanışma ağları kurma ihtimali bile hedef alındı. Bunlar kötü sinyaller, bunlar gerçekten kırmızı alarmdır. Bir grubun dayanışmaması, kendisine ve haklarına sahip olamaması ve kendisini koruyamaması üzerine bir siyaset sürdürülüyor.

Kürt karşıtlığı iç politikada olduğu gibi dış politikada da sürüyor. Tekrardan patlak veren Türkiye-Fransa gerginliğinin altında, Fransa'nın Kuzey ve Doğu Suriye'de Kürtlerle ilişkisi öne sürülüyor. Buna katılıyor musunuz?

Evet, o konu çok gündeme gelmedi ama ben de Türkiye'nin çok büyük rahatsızlık duyduğunu düşünüyorum. Türkiye'nin 9 Ekim 2019 tarihinde Rojava'yı işgal girişimi zamanında da Macron büyük rahatsızlık belirtmişti. Tabii bunlar iktidarda çok büyük rahatsızlık yarattı ama bunun yanında stratejik ve uzun vadeli bir gerilim de söz konusu. Yani Macron gitse ve yerine başkası gelse de gerilim devam edeceğe benziyor.

Bu gerginlik "İslam karşıtı" olarak sunuluyor. Batıda ise Türkiye'nin "radikal İslam'ın temsilcisi" olduğu yaygın bir kanı olmaya başladı. Bu politika Erdoğan ve ittifaklarının bilinçli tercihi mi?

Kesinlikle bilinçli bir tercih. Hatta bu tercih yeni de değil. Yumuşak güç üzerinden etki kurma amaçlanıyordu. Ancak ben bu siyasetin şarampolden aşağı yuvarlandığını söyleyebilirim. Bu siyaset, Ahmet Davutoğlu döneminde cemaat desteğiyle sürdürülüyordu. Beğenelim beğenmeyelim ama Davutoğlu'nun o tür ülkelerde yumuşak güç üzerinde etki yaratma vizyonu vardı. Ancak, 15 Temmuz sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin berhava ettiği, çarçur ettiği ve kontrolden çıkartıldığı bir diğer noktada bu oldu. Bu yumuşak güç, Türkiye siyasetiyle paralel olarak sert güce dönüştü. Yani bu yumuşak güç olma durumu amacı dışına çıkararak başka bir mahiyete büründü.

15 Temmuz sonrasında, devletin berhava ettiği ve kontrolden çıkardığı nokta yumuşak güç oldu. Bir düşünceyi, fikriyatı oluşturmaktan çıkıp, Türkiye'deki iç siyasete pareler olarak gayet sert güce dönüştü. Siz şimdi Avrupa'daki kurumlarınızı, camilerini, oradaki Müslüman gruplarla ilişkilerinizi bir fikir ve ikna aracı olarak kullanmak başka bir şey, silahlaştırmak ve sokak gücü oluşturmak başka bir şey. Denetleme ve gözetleme yapmak, Avrupa'daki muhalifleri fişlemek üzere kullanırsanız, o proje berhava olur.

Türkiye'deki iç siyaset nasıl yapılıyorsa, onun gibi kabadayılaşmışlık var. Militanlaşmış, muhaliflere karşı para-militer güce dönüşmüş. Kimi zaman Alman devletine, kimi zaman Fransızları. Sürekli Kürtleri, bazen de cemaati. Yani kimi düşman görüyorsa üzerine saldırlar. 20 yılda inşa edilen yumuşak gücü, 2-3 yılda sert güce dönüştürüp, çarçur ettiler. Bu da liyakatsizlikle, vizyonsuzlukla, savaş rejimine dönüşmekle ve diplomasinin kalmamasıyla alakalıdır. Şu anda gördüğümüz, Türkiye'nin son 20 yıllık politikasının tamamen ortadan kalktığıdır.

Sert güce dönüşe dikkati çektiniz. Yine Avrupa'da son günlerde dinci saldırılar yaşanıyor ve dünyadaki algı Türkiye'nin bunlara sahiplik yaptığı yönünde. Neler söylemek istersiniz?

Olumsuz getirileri olacak mı bilmiyorum ama şu kısmı net; bu algı falan değil. Suriye'de Rusya, cihatçılar ile aracı olarak Türkiye'yi görüyor. Bu artık algı falan değil. Suriye'den Libya'ya, Libya'dan Kafkasya'ya cihatçı trafiği var, bu algı falan değil. Artık kimse bir şeyi yanlış anlamıyor. İşin garip tarafı Türkiye, daha öncesinde de yani cihatçıları ya da para-militer kuvvetleri kullanıyordu. Bu yeni değil. Özellikle yurtdışında.

Hem onlara bu kadar yakın olup hem de bunları kullanamayışı bence çok ilginç. Onların elinde maskara olması belki ilk olabilir. Düşünebiliyor musunuz? DAİŞ ile o kadar birtakım ilişkiler gerçekleştirdi. En sonunda pazarlıkla tutuklu DAİŞ'lileri bırak. Türkiye'nin tarihinde görülmemiş bir şey! İdlid gibi bir yerde cihatçı gruplara sözünüzü geçiremiyorsunuz. Yani

bir yanda onları silaha dönüştürme çabası var diğer yanda onların elinde maskara olma hali var. Bunun ötesinde önemli olan Türkiye'nin uzun vadeli kayıplarıdır. Türkiye'nin uzun vadede yerine koyamayacağı kayıplar yaşanıyor. Türkiye şu anda bayağı bir cihatçı cennetine dönüşüyor. Twitter'dan başvuru aranıyor. Bu tabii ki, büyük kumar oynuyorlar. Türkiye'nin itibarına, geleceğine -artık ne kaldıysa- hepsi berhava ediliyor.

MA / Selman Güzelyüz

Kaynak: Mezopotamyaajansi.com